GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḐI.
Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
Românla și străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe șése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.
ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 189. Mercurĭ 10 (22) Octomvre 1884.

Nou Abonamentŭ
la
„Gazeta Transilvaniei.“

Cu I Octomvre st. v. 1884 se începe **unŭ nou abonamentŭ.** la care invitămŭ pe onorații amicĭ și sprijinitori ai foiei nóstre.

Abonamentulŭ: **Pentru Austro-Ungaria** cu posta: pe trei lunĭ 3 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe unŭ anŭ 12 fl. **Pentru România și streinătate:** pe trei lunĭ 9 francĭ, pe șése lunĭ 18 francĭ, pe unŭ anŭ 36 francĭ.

Rugămŭ pe d-nii abonațĭ, ca sĕ binevoiască a-șĭ reînoĭ de cu vreme prenumerările, pentru ca trimiterea ḍiarului sĕ nu se întrerupă.

REDACȚIUNEA „GAZETEI TRANSILVANIEI.“

Brașovŭ în 9 (21) Octomvre.

Debutulŭ Starcevicianilorŭ din dieta Croației și acela alŭ Antisemițilorŭ din dieta Ungariei suntŭ semnele cele mai evidente ale decădinței parlamentarismului în partea de dincóce a monarchiei.

Unde se face atâta abusŭ cu libertatea; unde sub masca constituționalismului forța brutală își împlinesce tóte faptele; unde nu domnesce principiulŭ dreptății, ci acela a supremației și alŭ esploatării celorŭ ce au rĕmasŭ formalŭ în minoritate prin maioritățile create în modŭ artificialŭ cu ajutorulŭ unorŭ legĭ electorale nedrepte și cu totŭ felulŭ de abusurĭ; unde esistă o asemenea stare de lucrurĭ, acolo nu mai póte fi vorba de înflorirea parlamentarismului.

Resultatulŭ pĕcatelorŭ, ce se comitŭ ḑilnicŭ în contra libertății din partea celorŭ dela putere, este că poporațiunea și-a perdutŭ încrederea în lucrarea parlamentară a maiorităților și marea massă a ei pare a mai aflá plăcere și distracțiune numai în citirea discursurilorŭ celorŭ din partidele estreme. In Croația suntŭ la modă Starcevicianii, în Ungaria antisemiții și cei mai estremĭ dintre opoșițiunalii ungurĭ. Pentru enunțiările celorlalte partide publiculŭ celŭ mare nu mai arată nicĭ unŭ interesŭ — căcĭ bine scie, că ele suntŭ urmate consecventŭ de proiectele de legĭ pentru mărirea sarcinelorŭ publice.

Este nemulțumirea generală cu mersulŭ lucrurilorŭ, care a produsŭ acéstă stare psihică, și nemulțumirea se manifestă aḑĭ mai tare în Croația.

Ne putemŭ face o ideă despre marea iritațiune ce domnesce în Croația, déca au ajunsŭ a fi confiscate acolo chiar și foile oficiale. Ḑilele acestea a fostŭ într'adevĕrŭ confiscată „Gazeta de Agramŭ,“ pentru simpla causă, că, conformŭ usului, a publicatŭ între celelalte și proiectulŭ de adresă alŭ Starcevicianilorŭ.

Spiritulŭ în care este scrisă acéstă adresă îlŭ potŭ vedé cetitorii noștri din estrasulŭ, ce'lŭ aducemŭ mai josŭ dintr'ênsa. Oricâtŭ de bruscŭ, nepoleitŭ și amenințătorŭ ar fi limbagiulŭ ei, noi credemŭ că maioritatea guvernamentală croată face rĕu că confiscă acéstă adresă și că voiesce sĕ impiedece discusiunea ei în dietă. Parlamentarismulŭ croatŭ va fi și mai multŭ compromisŭ décă se va face faptŭ, ceea ce ne anunță aḑĭ firulŭ telegraficŭ, și décă maioritatea croata va eschide într'adevĕrŭ pe Starcevicianĭ din dietă.

Ni se pare că unŭ asemenea pasŭ este prea cutezătorŭ într'unŭ momentŭ când iritațiunea și nemulțumirea poporului croatŭ a ajunsŭ la culme.

Se ḑice că Banulŭ a fostŭ la Pesta ca sĕ se consulte cu miniștrii ungurescĭ asupra situațiunei. Póte că cei dela Pesta i-au datŭ sfatulŭ sĕ încerce a eschide din dietă pe Starcevicianĭ, carĭ astăḑĭ se bucură de cea mai mare popularitate în Croația. Pare că o mână nevĕḑută pregătesce calea absolutismului în Croația.

Căderea constituționalismului în Croația nu póte aduce nicĭ unŭ bine pentru Ungaria. Cei din Peșta se facŭ ca și cum nu le-ar păsá de cele ce se petrecŭ în Agramŭ. In realitate însĕ ei au motive de a fi cu ătâtŭ mai îngrijațĭ, cu câtŭ nemulțumirea din Croația se manifestă în altă formă și în Ungaria.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ „Gaz. Trans.“)

Pesta, 21 Octomvre. — A cincea comisiune judiciară a verificatŭ alegerea deputatului cercului electoralŭ Szentgotthard Feckh (?), a noua comisiune e verificatŭ alegerea comitelui Dominik Teleki în cerculŭ Lăpușulŭ ungurescŭ, a doua comisiune a anulatŭ alegerea deputatului Ludovicŭ Toldy-Horvath în cerculŭ Brețcu.

Agram, 21 Octomvre. — In ședința clubului partidei naționale s'a hotărâtŭ sĕ propună aḑĭ dietei eschiderea a 11 deputațĭ starcevicianĭ, apoi s'a alesŭ unŭ comitetŭ, care să lucreze unŭ regulamentŭ alŭ dietei și sĕ se întroducă clotura.

Zara, 21 Octomvre. — Unŭ casŭ suspiciosŭ de coleră s'a întêmplatŭ aci.

CRONICA POLITICĂ.

Organulŭ d-lui Tisza pledéză firesce pentru d-lŭ Tisza. Declarările ministrului-președinte au fostŭ așa de clare și leale — ḑice »Nemzet« — și cu tóte astea n'a schimbatŭ nicĭ unŭ cuvêntŭ din adresă și n'a întrodusŭ nicĭ unŭ gândŭ străinŭ. Foile vienese interpretéză astfelŭ enunțiarea d-lui Tisza, dér numai din rĕință și de ciudă, că lumea pune totŭ atâta greutate pe ceia ce ḑicŭ cei dela Budapesta ca pe ceea ce ḑicŭ cei dela Viena. Asta este urmarea naturală a dualismului — esclamă »Nemzet.« Foile din Viena, adauge elŭ, se supĕră însĕ și mai multŭ când vĕdŭ că lumea din afară se intereséză mai ântêiu de ceea ce ḑice parlamentulŭ ungurescŭ. In Ungaria esistă o partidă mare, care este în clarŭ asupra scopurilorŭ și năsuințelorŭ ei. In Austria nu mai esistă o partidă domnitóre.... Sêmțulŭ politicŭ desvoltatŭ alŭ națiunei maghiare este o garanțiă pentru aceea, că nicĭ o partidă nu e aplecată a face politică de sentimente (??) și că partida liberală nu cunósce, mai alesŭ în cestiunĭ esterióre altă directivă decâtŭ interesulŭ. »Numele Vilagos (Șiria) deșteptă în inima fiecărui maghiarŭ reminiscințe triste, dér directiva politicei nóstre nu o dă trecutulŭ, ci viitorulŭ....«

Fața cu acestŭ limbagiu îngâmfatŭ e caracteristică aserțiunea unorŭ foi din Pesta. »Egyetértes« ḑice că se repetă joculŭ de pe timpulŭ dinaintea ocupațiunei. Națiunea credea atuncĭ că partida guvernului condamnă politica ocupațiunei, pe când guvernulŭ a primitŭ adresa de atuncĭ ca o aprobare a acestei politice. Este unŭ secretŭ publicŭ că noi avemŭ o antipatiă mare în contra Rusiei și de aceea suntemŭ tractațĭ cu frase, alŭ cărorŭ ascuțișŭ pare a fi îndreptatŭ contra puterei nordice. In fine ne convingemŭ că tóte acestea se facŭ pentru că sĕrăcia nóstră parlamentară și neînsemnătatea nóstră admite asemenĭ comedii. »Budapester Tagblatt« spune că în cercurile mai înalte a făcutŭ o rea impresiune pasagiulŭ cu pricina din proiectulŭ de adresă și că în Viena i s'ar fi ḑisŭ representantului Rusiei: »Proiectulŭ de adresă alŭ maiorității din dieta ungară n'are o mare însemnătate decâtŭ unŭ articulŭ de ḑiarŭ scrisŭ fără de tactŭ.« —

*

La 18 Octomvre st. n. ducele Vilhelm de Braunschweig a muritŭ după o lungă suferință. După legea de succesiune, în Braunschweig arŭ trebui sĕ urmeze linia hanoverană cu ducele de Cumberland, pe când iuriștii corónei prusiene susținŭ că Prusia, ca succesóre de dreptŭ a Velfilorŭ din Hanovera, ar pute pretinde acestŭ ducatŭ. In 1872, cu ocasiunea deschiderei dietei, guvernulŭ din Braunschweig a declaratŭ, că ducatulŭ nu se póte uní cu Prusia. Dela mórtea regelui Hanoverei George V. — 1878 — s'a vorbitŭ multŭ despre o înțelegere între fiulŭ sĕu ducele de Cumberland și între Prusia, ca sĕ renunțe celŭ dintêiu la Hanovera și pentru acésta sĕ fie recunoscutŭ ca duce alŭ Braunschweigului, restituindui-se și averea privată ce o primise îndĕrĕtŭ sub titlulŭ de fondulŭ velficŭ. Prințulŭ a refusatŭ categoricŭ pretensiunea Prusiei de a renunțá la Hanovera și declară că, ce privesce regularea moștenirii în Braunschweig, rĕmâne pe séma ducelui Vilhelm. După legea de regență din 1879, afacerile guverniale le conduce unŭ consiliu de regență, ér țéra e representată în consiliulŭ federalŭ de împĕratulŭ, care e și capulŭ supremŭ alŭ armatei. In timpŭ de unŭ anŭ trebue sĕ se alégă succesorulŭ. Se ḑice că Prusia va consimți la alegerea ducelui de Cumberland numai décă acesta își va retrage protestulŭ sĕu din 1879 și va pactá cu Prusia.

*

Situațiunea Angliei în India nu e tocmai favorabilă, mai alesŭ că la granițele ostice ale Afghanistanului și în Birma superióră turburările nu mai au sfêrșitŭ. Pe de altă parte Francesii înaintează în direcțiunea Birmei superiore, au în mânĭ controlulŭ directŭ asupra Cambogei, au ajunsŭ departe spre nordŭ în atingere cu statele Shau, și e probabilŭ, ḑice »Times,« că ei în curêndŭ vorŭ pune mâna pe o parte din ele. In Bengalia domnesce o nemulțămire aprópe generală din causa dărilorŭ. In astfelŭ de situațiune trebue neapĕratŭ redusă armata superfluă și periculósă principilorŭ indianĭ. Totŭ așa de îngrijată e și »St, James Gazette,« declarândŭ a sci, că Rusia de câtva timpŭ e în posițiune a aruncá asupra unorŭ puncte, care amenință India, 95,000 de ómenĭ, de unde apoi ar puté pĕtrunde în India când i-ar veni bine.

CINE TURBURĂ PACEA DINTRE CONFESIUNĬ?

In ședința dela 18 Octomvre a dietei maghiare, cu ocasiunea discusiunei proiectului de adresă, a lansatŭ cestiunea de mai susŭ deputatulŭ antisemitŭ Zimandy. Elŭ ḑise că partida antisemită este singura adevĕrată representantă a principielorŭ adevĕratŭ creștinescĭ, ce le-a profesatŭ baronulŭ Iosifŭ Eötvös: (ilaritate, strigărĭ: sĕrmane Eötvös) egalitate, libertate și frățietate. »Pacea dintre clase și confesiunĭ o conturbă numai ómeniĭ de statŭ scurtŭ vĕḑĕtorĭ, patrioții fără de inimă, carĭ se uită indiferentŭ cum emigréză poporulŭ în America, apoi jidovii și francmasonii. Și ministrulŭ Treffort conturbă pacea confesională prin aceea, că folosesce pentru scopurĭ comune fondurĭ ce au fostŭ testate pentru scopurĭ catolice. Elŭ ne dă unŭ esemplu de socialismŭ și comunismŭ. Propunŭ dér ca sĕ punemŭ în stare de acusațiune pe ministrulŭ Treffort. (ilaritate) Numai antisemiții suntŭ adevĕrații liberalĭ, ér francmasonii din Ungaria, acéstă reuniune netrebnică, turbură pacea între confesiunĭ.« (Ivanka: Nu e adevĕratŭ).

Zimandi începe apoi a face citațiunĭ din opere talmudice, ce le-a studiatŭ. »Am învĕțatŭ dintrênsele, ḑice elŭ, ca Evreulŭ sĕ asculte mai multŭ de rabinŭ decâtŭ de bibliă și profetŭ. După datele Talmadului hahamulŭ este infailibilŭ.« Cetesce câteva citate și întrebuințéză unŭ cuvêntŭ murdarŭ. — Președintele îlŭ întrerupe provocându-lŭ sĕ fie cu respectŭ fața cu dieta, căcĭ acésta e datoria lui ca Ungurŭ. Zimandy continuândŭ susține, că rabinii numescŭ în scrierile lorŭ pe creștinĭ numai măgarĭ, porcĭ și dihanii urite. (Strigărĭ sgomotóse: destulŭ! destulŭ! ajunge! sĕ eșimŭ afară!) Mulțĭ deputațĭ părăsescŭ sala. Br. Andreansky: Voimŭ libertatea cuvêntului. Zimandy repetă că a cetitŭ, că rabinii înjură pe creștinĭ și citéză mai departe din cărțĭ vechĭ. — Președintele ḑice, că nu se mai potrivesce aḑĭ ca sĕ se citeze din cărțĭ vechí scrise pe timpulŭ fanatismului religiosŭ.

Zimandy: Declarŭ că isvórele mele nu datéză din evulŭ mediu. La 1864 a apărutŭ opera lui Vitalis, în care se ḑice din cuvêntŭ în cuvêntŭ, că toțĭ creștinii suntŭ omenĭ fără de lege și că a vĕrsá sânge de fecióre creștine este unŭ lucru plăcutŭ Dumneḑeirei (mișcare). Ve

voiu arătá acésta în originalŭ. Sub titlulŭ »Sohar« a apărutŭ în anulŭ 1880 o carte jidovéscă, care a eşitŭ deja în a 22-a ediţiune. In acéstă carte se arată pe largŭ în ce modŭ trebue sĕ fie măcelăriţĭ creştinii. De altmintrelea primescŭ adresa antisemiţilorŭ.« (Aplause şi eljen-urĭ pe băncile antisemiţilorŭ).

„Czas« despre alianţa celorŭ doi împĕraţĭ.

Ḑiarulŭ cracovianŭ »Czas« a primitŭ din Viena următórea corespondenţă:

»Ministrulŭ Tisza a făcutŭ declaraţiunĭ pe basa informaţiunilorŭ din partea comitelui Kalnoky. Aceste declaraţiunĭ trebuiá sĕ fiă de totŭ clare şi neechivoce. In totalŭ însĕ ele conţinŭ o echivocitate şi neclaritate mascată, care dau dreptŭ la îndoelĭ. In ântêia jumĕtate a declaraţiunilorŭ a ḑisŭ ministrulŭ: „Fiinţa tractatului între Germania şi monarchia nóstră.....« In a doua jumĕtate preciséză situaţiunaa astfelŭ: „Intărirea alianţei celorŭ doi împĕraţĭ şi adeverirea tendinţei de pace a alianţei dintre împĕratulŭ germanŭ şi monarchia nóstră.« Acestea suntŭ lucrurĭ distincte; aci suntŭ nu douĕ, ci chiar trei definitiunĭ distincte; odată se ḑice: tractatŭ între douĕ state, — apoi: alianţă personală între doi împĕraţĭ, — şi în fine: alianţa unui împĕratŭ (a celui germanŭ), adecă a persónei, cu monarchia austro-ungară. Mai departe: unŭ tractatŭ, o alianţă presupune esistenţa unui instrumentŭ diplomaticŭ scrisŭ între douĕ state. Unŭ astfelŭ de instrumentŭ a esistatŭ înainte de espirarea ântêiului terminŭ alŭ alianţei germano-austro-ungare. Esistă şi aḑĭ unŭ astfelŭ de instrumentŭ? Ministrulŭ nu asigură acésta categoricŭ, ci în a doua jumătate a declaraţiunilorŭ sale vorbesce de alianţa duorŭ împĕraţĭ şi o astfelŭ de definiţiune cere imperiosŭ, sĕ se dea o deosebită atenţiune acelorŭ informaţiunĭ, care înfăţiséză situaţiunea precum urméză: In momentulŭ când a espiratŭ tractatulŭ originalŭ, situaţiunea 's'a arătatŭ schímbată în modŭ esenţialŭ; motivele pentru o alianţă defensivă şi ofensivă 'şĭ perduserĕ valórea lorŭ. Rusia întreprinse o schimbare de frontŭ, asigură, că primesce şi ea pentru sine tendinţa de pace, şi acéstă asigurare meritá cu atâtŭ mai multă încredere, cu câtŭ unŭ nou şi acutŭ periculŭ, alŭ anarchismului, care ameninţá monarchiele, pe monarchii şi întréga ordine socială, făcu sĕ apară necondiţionatŭ necesară şi nendoiósă solidaritatea monarchielorŭ şi a monarchilorŭ în susţinerea păcii. Nu mai puţinŭ Francia a încetatŭ d'a ameninţá pacea. Decĭ (după pĕrerea prinţului Bismarck) nu mai suntŭ motive necesare pentru o alianţă formală, care sĕ se clausulez 'printr'unŭ instrumentŭ scrisŭ. Ajunge deplinŭ, că monarchii Germaniei şi Austro-ungariei, precum şi miniştrii lorŭ conducĕtorĭ, s'au înţelesŭ şi au asiguratŭ, că alianţa între dênşii şi statele lorŭ este atâtŭ de probată, atâtŭ de naturală, atâtŭ de necesară, încâtŭ esistă şi va esistá fără mărginire, fără sĕ mai aibă trebuinţă de forma unui tractatŭ garantatŭ în scrisŭ, a unei alianţe formale. Unŭ astfelŭ de raportŭ este distinctŭ şi multŭ mai estinsŭ, decâtŭ raportulŭ către orĭ-care altŭ statŭ, şi acestŭ raportŭ, nicĭ după întrevederea dela Skernevice, n'a suferitŭ nicĭ o schimbare (precum a asiguratŭ şi ministrulŭ Tisza.) Decĭ alianţa se baséză deaci înainte pe natura lucrurilorŭ, ér nu pe unŭ tractatŭ anume. Intrucâtŭ acésta e mai comodŭ pentru Bismarck, ér pentru Austria mai puţinŭ comodŭ şi mai puţinŭ sigurŭ — asta'i altă cestiune. Incele din urmă, cu tóte declaraţiunile ministrului, séu póte tocmai în urma neclarităţii lorŭ, rĕmâne o lacună. De aceea vĕ trimetŭ aceste informaţiunĭ şi adaugŭ cĕ temerile şi îndoiala numai atuncĭ vorŭ dispare, când se va dá o asigurare oficială categorică, că s'a reînoitŭ în scrisŭ tractatulŭ dintre cele douĕ state.«

Proiectulŭ de adresă alŭ Starcevicianilorŭ.

Reproducemŭ din fulgerătorulŭ proiectŭ de adresă alŭ Starcevicianilorŭ următórele părţĭ:

Rescriptulŭ M. Vóstre, cu care s'a deschisŭ sesiunea acestei diete, ne îndemnă la lucru pe basa pactului ce ar fi încheiatŭ între regatele Croaţiei şi Ungariei. Acestŭ pactŭ stă în contraḑicere cu drepturile istorice şi naturale ale regatului Croaţiei şi s'a făcutŭ pe cale nelegală, spre nimicirea poporului nostru şi a dinastiei M. Vóstre. Acestŭ pactŭ nu putemŭ şi nu vremŭ sĕ'lŭ considerămŭ ca lege. Convinşĭ că corectitudinea este cea mai săntă datoriă a cetăţenilorŭ statului faţă cu domnitorulŭ, şi că e în desavantagiulŭ domnitorului, când acesta nu dă ascultare poporului de care elŭ atêrnă, noi ca representaţĭ ai naţiunei ne împlinimŭ acéstă datoriă, precum se cuvine naţiunei în numele căreia vorbimŭ şi domnitorului către care ne adresămŭ. Constituţiunea milenară a regatului Croaţiei se baséză pe independenţa de statŭ şi pe unitatea terirorială a ţĕrilorŭ croate. Aḑĭ de faptŭ e nimicită acéstă constituţiune, de dreptŭ însă nicĭodată nu s'a desfiinţatŭ, deórece dreptulŭ publicŭ alŭ regatului Croaţiei nicĭodată nu s'a schimbatŭ cu consimţĕmêntulŭ naţiunii. Sancţiunea pragmatică croată s'a încheiatŭ cu 12 anĭ înainte de cea unguréscă, şi încă separatŭ de acésta, şi cuprinsulŭ ei diferă de alŭ acesteia. Afară de unitatea în persóna domnitorului nu s'a pactatŭ nimicŭ comunŭ nicĭ cu Austria, nicĭ cu Ungaria. Regatulŭ Croaţiei a fostŭ şi este, după lege, încă şi aḑĭ independentŭ în tóte afacerile politicei esterióre, în cestiunĭ de rĕsboiu, de finance, de comerciu şi industriă, precum şi în tote celelalte cestiunĭ, care aḑĭ, amĕsuratŭ pactului, s'au proclamatŭ în faptă comune.... Intréga monarchiă este supusă duorŭ rase diferite, unite numai în aservirea naţiunilorŭ. Maioritatea dietei din Pesta, care în realitate forméză o neînsemnată minoritate, a jertfitŭ din constituţiunea Ungariei totŭ ce avea valóre, a prefăcut'o ca parte constitutivă într'unŭ nou corpŭ de statŭ, a legat'o de interese streine, împovărêndu-se pe sine însaşĭ şi pe ceilalţĭ cu sarcine nesuportabile. Deşi amŭ fi doritŭ sĕ trăimŭ în pace şi în unire cu tóte naţiunile, dér mai alesŭ cu ale Ungariei, deórece trecutulŭ nostru comunŭ, precum şi avantagiele reciproce ne aviséză la o amiciţiă reciprocă cu atâtŭ mai căldurósă, totuşĭ credemŭ, ca în momentulŭ de faţă o tractare cu regatulŭ Ungariei a devenitŭ imposibilă: deórece a păşitŭ pe o basă nedréptă. Suntemŭ convinşĭ, că nicĭ o dietă, care nu e convocată pe basa dreptului de votŭ universalŭ, şi în care nu iau parte representanţĭ din Graniţe şi din Dalmaţia, adecă din cea mai mare parte a ţĕrilorŭ croate de sub sceptrulŭ M. Vóstre, nu póte nicĭ tractá nicĭ decide asupra drepturilorŭ fundamentale ale regatului nostru. Pentru aceea pactulŭ e nulă şi protestămŭ înaintea lui Dumneḑeu şi a popórelorŭ încontra pré înaltului rescriptŭ, prin care acestŭ pactŭ se declară ca o lege fundamentală a regatului Croaţiei. Noi apĕrămŭ patria nóstră încontra acestui pactŭ, precum şi încontra tuturorŭ urmărilorŭ, ce decurgŭ din elŭ şi care conducŭ silitŭ la deplină ruină economică şi socială.... Câtŭ timpŭ nu se va pune capĕtŭ nelegalităţii ce domnesce, nu sperămŭ în nicĭ o desvoltare plină de succesŭ a stărilorŭ publice ale ţĕrii, ci mai multŭ suntemŭ adêncŭ convinşĭ, că din situaţiunea actuală a lucrurilorŭ numai peirea monarchiei se póte desvoltá şi ne consolămŭ cu aceea că naţiunea croată va supraveţuí acea peire.... Independenţa financiară stă în strînsă legătură cu independenţa de statŭ, una fără alta nu se póte cugetá, dar noi nu avemŭ nicĭ una nicĭ alta. Aşa numitele afacerĭ comune tóte suntŭ în mânile dietei ungare, esecutiva în privinţa lorŭ o esercită ministerulŭ din Pesta. Din acéstă causă înzadarŭ Croaţia arde de dorulŭ de a avé o cale ferată, care sĕ lege Slavonia prin Croaţia directŭ cu marea, ci sub numele de investiţiunĭ se construescŭ numai astfelŭ de căi ferate, care au de scopŭ ruina comerciului croatŭ şi totŭ acestŭ scopŭ îlŭ au şi tarifele întroduse pe ele. In Pesta se decidŭ dările nóstre şi totŭ acolo se hotărăsce la ce sĕ se întrebuinţeze veniturile nóstre. Aceste veniturĭ se întrebuinţéză numai în desavantagiulŭ nostru şi ce rĕmâne, după regularea afacerilorŭ comune, ni se aruncă ca o pomană pentru trebuinţele nóstre interióre.

M. Vóstră aştéptă dela noi acelŭ spiritŭ de prudenţă şi moderaţiune, aceea linişte şi demnitate, care se cuvine unui corpŭ representativŭ. Dar nu esistă corpŭ representativŭ, care sĕ fie întocmitŭ în modŭ atâtŭ de nelegalŭ ca alŭ nostru şi căruia sĕ-i lipséscă tóte condiţiunile fundamentale de activitate ca corpului nostru representativŭ. Amŭ pĕcătuí încontra iubirii nóstre de patriă, când am priví în linişte şi cu demnitate, cum se împinge spre peire patria nóstră totŭ mai multŭ cu ajutorulŭ fiilorŭ ei nedemnĭ. Legea de presă se mânuesce astfelŭ, că se confiscă totŭ ce se scrie adevĕratŭ şi ḑiaristii patrioticĭ se aruncă în arestŭ înainte de a judecá juraţii, décă fapta ce li-se impută acelora este unŭ delictŭ. Cum amŭ puté rĕmâné liniştiţĭ şi plinĭ de demnitate în faţa astorfelŭ de violinţe?

Convinşĭ fiindŭ, că regele atârnă de poporŭ şi că-şĭ căştigă încredere şi alipire numai câtŭ timpŭ apĕră sfintele drepturĭ ale naţiunii, plinĭ de iubirea către patriă vomŭ mĕsurá altora cu aceeaşĭ mĕsură, cu care ni-se mĕsură nouĕ.

...Numai promisiunea strămoşilorŭ M. Vóstre, că vorŭ complectá patria nóstră, a induplecatŭ pe Croaţĭ la alegerea lui Ferdinand I. şi la sacţiunea pragmatică. Acele promisiunĭ nu s'au împlinitŭ... Provinciile croate Dalmaţia, Stiria, Carniolia, Carintia şi Istria suntŭ şi aḑĭ despărţite de noi... Regatulŭ Croaţiei s'a îmbucătăţitŭ, onórea nóstră natională s'a pĕtatŭ, sfântulŭ testamentŭ alŭ părinţilorŭ noştri, constituţiunea nóstră, s'a nimicitŭ.

Asta-i situaţiunea naţiunei croate. Dela M. Vóstră atêrnă, ca prin împlinirea dreptelorŭ ei cererĭ şi prin restabilirea patriei şi constituţiunei ei, sĕ faceţĭ posibilŭ a asigurá tronulŭ şi cu ajutorulŭ acestui poporŭ.

SCIRILE ḐILEI.

O telegramă din Timişóra dă scirea, că mai mulţĭ capitalişţĭ din România, vorŭ înfiinţa acolo o bancă poporală română, care va începe a funcţioná chiar în anulŭ acesta. Adunarea de constituire se va ţiné în Noemvre. Scopulŭ băncei este promovarea intereselorŭ micilorŭ proprietarĭ românĭ, Capitalulŭ e de 500,000 şi se vorŭ emite 700 de acţiunĭ.

Décă scirea se adeveresce, nu putemŭ decâtŭ sĕ ne bucurămŭ.

—0—

9.

FOILETONŬ.

Influinţa limbei grece asupra desvoltării cuvintelorŭ şi asupra literaturei limbei latine.

(Urmare)

Dar acésta s'a întêmplatŭ în urma ântâiului resbelŭ punicŭ, în urma căruia Romanii supuserĕ mai multe cetăţĭ grecescĭ, éră cu altele se aliară. Comunicaţiunea între Romanĭ şi Grecĭ deveni totŭ mai vióiă şi viaţa elenică, care erá întru tóte cu multŭ mai rafinată, cu multŭ mai politicósă, cu multŭ mai nobilitată, începŭ a face cucerirĭ printre Romanĭ. Mai pre susŭ de tóte erá limbá grécă fórte cultă: ea erá mijloculŭ celŭ mai elegantŭ spre a înfăţişá frumósele producte spirituale, séu cu alte cuvinte: într'ênsa şi printr'ênsa a pututŭ a se desvoltá o literatură bogată şi multi-literală atâtŭ în prosă câtŭ şi în poesiă.

De-o-cam dată însă Romanii, carĭ eşiră victorioşĭ din resbelele punice, fiind-că tótă literatura lorŭ până în acelŭ timpŭ nu eşise din terenulŭ militarŭ şi politicŭ, câştigară mai multŭ gustŭ pentru dramă, care la genialii Grecĭ se desvoltase din desfătările poporului pentru poporŭ, dar tot-deodată a fostŭ înălţată de genialii poeţĭ până la celŭ mai înaltŭ gradŭ de perfecţiune, atâtŭ tragedia câtŭ şi comedia. Tragedia şi-a ajunsŭ perfecţiunea mai vêrtosŭ prin Eschilŭ, Sofocle şi Euripíde, éră comedia prin Aristofane şi Menandru. Şi câţĭ alţii au mai lucratŭ drame! Şi câte opurĭ dramatice avé Elada pe acelŭ timpŭ! Grecii se putéu făli cu 150 de poeţĭ şi cu 1500 de comedii originale.

Militarii, amploiaţii şi solii romanĭ, petrecêndŭ mai multŭ timpŭ în cetăţile grecescĭ din Italia interióră şi din Sicilia, au pututŭ câştigá cunoscinţă despre acele desfătărĭ poporale atrăgĕtóre şi adese-orĭ şi instructive, nu numai din auḑite, ci prin intuiţiunea propriă. Acéstă cunoscinţă apoi au adus'o ei la Roma, punctulŭ centralŭ alŭ armelorŭ romane, unde poporulŭ avé gustŭ şi simţŭ pentru petrecerĭ publice scenice, fire-ar fi fostŭ comedii séu tragedii. Dar în Roma nu se aflau poeţĭ, cu atâta mai puţinŭ de aceia, carĭ ar fi priceputŭ se prelucre drama astfelŭ, ca sĕ nu pérdă nimica din perfecţiunea ei limbistică; pentru-că Romanii erau pe acelŭ timpŭ pré absorbiţĭ de politică, de gloria militară şi preste totŭ de alte lucrurĭ practice, decâtŭ sĕ se ocupe cu literatura şi în speciă cu poesia. Dramele grecescĭ însă le plăcéu forte tare, căcĭ într'ênsele la începutŭ aflau celŭ puţinŭ distracţiune în timpulŭ de neocupaţiune. Lorŭ li se păré lucru de totŭ secundarŭ a se ocupá înşişĭ cu aceea, ce le căşuná plăcere şi trecere de vreme. Pentru aceea au trebuitŭ să fie éră streinii, éră Grecii (carĭ sciau limba latină), carĭ au străplântatŭ la Roma acele opurĭ de arte limbistice şi dramaturgice ale Elinilorŭ. Din Sicilia, din Grecia, ba chiar din Asia-mică se adunară la Roma, deo-dată cu opurile de artă, tesaurile culturii spirituale celei neresistibile şi ale modului de viaţă, şi o mulţime de talente, carĭ mai nainte aflau îndemnŭ şi mijlóce de cultură şi activitate literară în patria lorŭ, în Pergamu, în Alecsandria etc., se traseră, se concentrară în cetatea triumfurilorŭ.

Celŭ dintâiu, care a ruptŭ ghiaţa, a facutŭ drumŭ şi prin acésta şi epocă în istoria limbei latine, — căcĭ ea prin acésta intră într'o periódă nóuă a desvoltării sale spre clasicitate —, a fostŭ, precum amŭ mai vĕḑutŭ la unŭ locŭ, L. Liviu Andronicŭ. Acesta a căḑutŭ în prinsórea Romanilorŭ la luarea Tarentului de aceştia (272 a. Chr.) şi fu făcutŭ sclavŭ. Astfelŭ a fostŭ în serviciile lui Liviu Salinatorŭ şi pentru învĕţătura şi cultura lui fu alesŭ de acesta de educătorŭ alŭ copiilorŭ sĕi. Câştigându-şĭ elŭ merite în acéstă calitate, a fostŭ eliberatŭ de domnulŭ sĕu. Astfelŭ elŭ, cunoscêndŭ aplecările poporului romanŭ la desfătărĭ publice şi cunoscêndŭ şi limba latină, începŭ a traduce drame grecescĭ în latina şi a le aduce pe scenă (140 a, Cr.). Elŭ a tradusŭ parte tragedii, parte comedii. Mai târḑiu elŭ traduse şi Odiseea lui Homerŭ, care fu întrebuinţată ca lectură la instruc-

Baronulŭ de Sennyey se află în Pesta. Ministrulŭ Tisza i-a datŭ o visită.

—0—

Generalulŭ Klapka a convocatŭ la o conferenţă pe acei cameraḑĭ ai sĕi, cari au subscrisŭ ca şi dênsulŭ declaraţiunea, privitóre la depunerea armelorŭ la Şiria, pentru rehabilitare comandantului Arthur Görgey. Conferinţa a hotărîtŭ sĕ se publice celŭ multŭ în două sĕptĕmânĭ declaraţiunea în tóte ḑiarele din Peşta din Viena şi din strĕinătate. Din cele două declaraţiunĭ originale pentru rehabilitarea, una se va înmâná lui Arthur Görgey printr'o deputaţiune, cealaltă se va păstrá în museulŭ naţionalŭ. La conferinţă au asistatŭ mai mulţĭ deputaţĭ dietalĭ, profesorĭ dela universitate, membri ai academiei, advocaţĭ, medicĭ etc

—0—

»Pol. Corr.« confirmă scirea, că cu ocasiunea visitei ce a dat'o ministrulŭ Brătianŭ principelui Alexandru alŭ Bulgariei în Rusciucŭ s'au aplanatŭ diferenţele ce esistau între România şi Bulgaria în cestiunea Arab-Tabiei.

—0—

Studenţii facultăţii de medicină dela universitatea din Bucurescĭ în adunarea ce au ţinut'o Vinerĭ séra, au subsemnatŭ o petiţiune cătră ministrulŭ instrucţiunei, prin care cerŭ înlocuirea d-rului Râmniceanu la facultate. Ne satisfăcêndu-li-se cererea, vorŭ persistá în grevă.

—0—

D. Mihailŭ Eminescu s'a numitŭ profesorŭ suplinitorŭ de geografiă şi statistică la scóla comercială din Iasĭ.

—0—

D-ra Elena Teodorini s'a întorsŭ, ḑice »Românulŭ«, la Madridŭ, în urma unei campanii strĕlucite de patru lunĭ în America de Sudŭ, dênsa aduce cu sine şéptedeci şi cincĭ mii lei beneficiu netŭ şi giuvaerurĭ în valóre de maĭ bine de şése-ḑecĭ mii lei.

—0—

„L'Indép. roum.« spune, că lucrările pentru construirea forturilorŭ din nordulŭ Bucurescilorŭ, vorŭ fi gata la începutulŭ lunei Decemvre.

—0—

Astă séră trupa germană va juca piesa **Fromont jun. şi Riesler sen.**, dramă în 5 acte de Alfons Dodet şi Adolf Belot.

Scandalulŭ cu poliţia din Peşta.

« De grele pĕcate e împovĕrată poliţia din capitala Ungariei, dela consilierŭ poliţienescŭ pănă la referentŭ. Concepistulŭ **Minorich** e acusatŭ de abusŭ de putere în oficiu. Se face cercetare şi numitulŭ funcţionarŭ, în apĕrarea sa, acusă o sumedeniă de colegĭ ai sĕi. Se ascultá vr'o 60—70 de martorĭ, sĕ descoperŭ fapte criminale, care te înspăimêntă: corupţiune, despotismŭ, unŭ curatŭ scandalŭ. Secţiunea criminală se compune din ómenĭ nepricepĕtorĭ, din odraslele familielorŭ nobile, cari ajunşĭ în miseriă au întratŭ în serviciulŭ poliţiei. Unŭ controlŭ nu esistă, referenţii resolvă afacerile cum vreau, arestéză şi liberéză pe hoţĭ, pe tâlharĭ şi pe cetăţenĭ pacînicĭ după chefŭ. Consilierulŭ poliţienescŭ Somogyi n'aude, nu vede, confirmă sentinţele referentului fie drepte seu nu. Veḑĭ bine referenţii au şi ei pofte, le place sĕ se jóce cu banii, léfa, deşĭ destulŭ de mare, nu le permite acésta. Ce e de făcutŭ? Caută unŭ omŭ cu sufletŭ bunŭ, îi caută nodŭ în papură, şi bietulŭ nevinovatŭ 'şĭ golesce punga numai sĕ scape; hoţulŭ de altă parte, dă şi elŭ din ce nu'i alŭ lui şi p'acĭ îi e drumulŭ. Poliţia are mulţĭ óspeţĭ în fie-care dĭ: advocaţĭ şi acusaţĭ. Moritz Schultheiss e unŭ astfelŭ de advocatŭ — fără diplomă — visitéză desŭ scările poliţiei, pentrucă e pretinŭ bunŭ cu consilierulŭ poliţienescŭ, se plimbă la braţŭ cu dênsulŭ. Şi cum nu, când Moritz e cafegiu şi acţionarŭ alŭ unei băncĭ de jocŭ cu cărţĭ şi unŭ creditorŭ de frunte alŭ poliţiei? Când unŭ pungaşŭ, unŭ jucătorŭ de cărţĭ care înşelă séu o gazdă de pungaşĭ e arestatŭ, Moritz a şi suitŭ scările la referentŭ, care elibeézá pe celŭ arestatŭ pe garanţia lui Moritz, bunulŭ amicŭ alŭ consilierului poliţienescŭ. Veniturile cafegiului şi acţionarului crescŭ cu miile pe anŭ, căcĭ hoţii îi suntŭ recunoscĕtorĭ. Minorich ḑice că şi advocatulŭ orăşenescŭ Dr. Leo Tauber este după cum se laudă însuşĭ bancherulŭ judecătoriei şi poliţiei, pe care le tratéză de minune prin birturĭ. Prin Ianuarie a. c. Moritz Schreiber erá óspele arestului poliţienescŭ, fiindcă furase nisce lucrurĭ. Erá sĕ se facă cercetare, dar Dr. Leo Tauber garantă pentru »cinstitulŭ« Moritz şi scăpà, cu scirea chiar a consilierului Somogyi. Mai târḑiu Moritz Schreiber fù din nou arestatŭ; vênduse nisce giuvaericale furate dela unŭ deputatŭ. Dr. Leo Tauber venì sĕ-lŭ scape din nou. Minorich nu voesce. Moritz când, pentru că ofensase pe referentŭ, fù dusŭ sĕ-i pue férĕle, a începutŭ a strigá că-lŭ bate. Acésta însă erá o şireteniă, pusă la cale de advocatŭ. Minorich e acusatŭ pentru abusŭ de putere; dér elŭ descópere tóte mişeliile. E acusatŭ şi consilierulŭ Somogyi. Se face cercetare. Se află că agentulŭ poliţienescŭ Bleyer luá banĭ de la hoţĭ şi-i scăpá. Acum 2 anĭ s'au furatŭ in Pesta din buzunarulŭ unui omŭ 10,000 fl. Tóte cercetările au fostŭ zadarnice. Poliţia încurcase lucrurile.

Multe şi nenumĕrate suntŭ abusurile şi corupţiunile de care e învinovăţită poliţia, că ai puté ḑice: Ferescemĕ Dómne de poliţia din Pesta, că de pungăşĭ mĕ ferescŭ eu!

DISCIPLINA SCOLARA.

(»Scóla Română« din Prahova)

(Urmare şi fine).

Acéstă autoritate nu se comunică şi nicĭ nu se impune. Ea va lipsí tot-d'auna acelorŭ învĕţătorĭ séu învĕţătóre carĭ nu posedŭ calităţile ce o producŭ. Orĭ câtŭ de distinsŭ ar fi învĕţătorulŭ séu învĕţătórea de clasa I-a, séu de a IV-a primară, orĭ câtŭ de autoritarŭ arŭ fi profesorulŭ séu profesóra de retorică séu matematică, tóte meritele lorŭ nu vorŭ împedecá de locŭ pe elevii séu elevele scólei, de a nu face viaţa amară Invĕţătorului séu Invĕţătórei de clasa a II-a, de a III-a de geografiă séu de limbĭ, décă aceştia, din partele, nu vorŭ scí a se face respectaţĭ. Asemenea şi pedagogii séu guvernorii internatelorŭ, alŭ cărorŭ singurŭ oficiu este de a priveghea la buna ordine şi la regularitatea lucrărilorŭ, nu potŭ fi respectaţĭ, de câtŭ cu condiţiunea de a fi sciutŭ sĕ facă pe elevĭ **a se teme** de dênşii; într'altŭ modŭ, autoritatea lorŭ morală fără o energiă şi o fermitate neclintită, arŭ perí, precum piere ghéţa înaintea focului. A susţiné, după cum facŭ unii, că o simplă căutătură încruntată arŭ fi de ajunsŭ spre a ţiné susŭ ordinea, este a glumí, este a nesocotì viitorulŭ junimii. Nicĭ cetăţenii, nicĭ copii nu potŭ fi astăḑĭ guvernaţĭ. — In societate, autoritatea legii şi a magistraţilorŭ este sprijinită de sancţiunĭ fórte positive; în scólă, aceea a regulamentului şi a învĕţătorului are asemenea necesitatea de o basă solidă şi reală. Scóla va puté rupe paragrafulŭ legii şi regulamentului sĕu, carĭ tratéză de penalităţĭ numai atuncĭ, când societatea va fi destulŭ de perfectă, spre a puté arunca în focŭ, fără prejudiciu, codulŭ sĕu penalŭ. Este tristŭ a vedé, că aceste adevĕrurĭ atâtŭ de simple, nu suntŭ recunoscute nicĭ de scriitorĭ, carĭ, cu bune intenţiunĭ negreşitŭ, punŭ în cestiune în tóte ḑilele regulamentele scolare, nicĭ de părinţii de familiă, carĭ citescŭ aceste scrierĭ şi le credŭ. Aceste discuţiunĭ fără sfîrşitŭ provocŭ, înainte de tóte, óre-care îndoélă în spiritulŭ învĕţătorilorŭ. Acésta însĕ arŭ fi cea mai mică din incovenientele lorŭ. Rĕulŭ capitalŭ este că ele vinŭ şi la auḑulŭ elevilorŭ. Ei n'audŭ vorbindu-se decâtŭ de miseriile condiţiunii lorŭ, şi sfĕrşescŭ prin a crede că ei suntŭ în, adevĕrŭ fórte nenorociţĭ. Nicĭ programele scolare, nicĭ cărţile didactice, nicĭ regimulŭ disciplinarŭ alŭ scólei, nu găsescŭ graciă înaintea acestorŭ criticĭ, carĭ au luatŭ asupră-le sarcina gratuită de a reformá scóla. Intêmplându-se ca unii din aceştĭ elevĭ séu eleve sĕ se revolte şi sĕ facă neorênduelĭ, aceştĭ reformatorĭ improvisaţĭ se silescŭ a probá că elevii séu elevele în cestiune, au fostŭ în dreptulŭ lorŭ sĕ facă acésta, şi că de sigurŭ, învĕţătorulŭ, séu învĕţătórea, care a reprimatŭ rebeliunea, este o fiinţă fără inimă. In acestŭ modŭ însă, scóla nu mai găsesce decâtŭ adversarĭ acolo, unde ea n'arŭ trebuì sĕ găséscă decâtŭ aliaţĭ şi calaboratorĭ.

Şi de órece disciplina în familiă este fórte slabă, părinţii suntŭ câte odată totŭ atâtŭ de dispuşĭ ca şi copii lorŭ a resistá disciplinei scolare. Acéstă disciplină i genéză şi-i irită; ei nu se sfiescŭ de a spune susŭ şi tare. Décă învĕţătorulŭ este pré severŭ, ei deplângŭ victimile séle; décă elŭ este pré puţinŭ prevĕḑĕtorŭ séu pré indulgentŭ, ei rîdŭ de strengăriile copilaşilorŭ lorŭ, şi la casurĭ se asociéză şi ei cu dênsele.

Şi fiindŭ că ei nu ţinŭ a fi respectaţĭ, se mirŭ că învĕţătorii copiilorŭ lorŭ îşĭ permitŭ a fi mai esigenţĭ şi a reprimá familiarităţile, cu carĭ ei, din parte-le suntŭ fórte obicĭnuiţĭ.

Acésta însă n'arŭ fi unŭ rĕu prea mare; nenorocirea este că mai în urmă vinŭ alte dificultăţĭ mai însemnate: erorĭ seriόse, revólte grave, neorânduelĭ în fine neertate: dér şi chiar în aceste casurĭ, ei, necunoscându-şĭ interesulŭ, ascultŭ şi credŭ esplicaţiunile culpabililorŭ lorŭ copii, şi în orbia lorŭ, sĕ grăbescŭ a-i justificá, a-i consolá şi une-orĭ chiar a-i admirá.

Acéstă slăbiciune părintéscă, pe care de altmintrelea trebue să o înţelegemŭ şi sĕ o scuzămŭ, are consecinţele cele mai deplorabile, căcĭ de la dênsa decurge totŭ rĕulŭ, de care va putea sĕ se plângă mai în urmă, atâtŭ familia, câtŭ şi Societatea. Disciplina scolară este destulŭ de dulce, destulŭ de suportabilă? este dér destulŭ de tristŭ de a observá, că familiile găsescŭ o plăcere deosebită de a combate acéstă disciplină, de a o desrădăciná, de a o anihilá cu desevârşire.

De ce acésta? De ce acéstă silinţă continuă ce se depune pentru slăbirea principiului autorităţii?! Unde mergemŭ, unde voimŭ sĕ ajungemŭ?

Din iubire prea multă, maimuţele îşĭ strêngŭ puii lorŭ în braţe pănă ce i omorŭ! Nu cum-va învidiămŭ acéstă iubire a maimuţelorŭ şi voimŭ a o aplica şi noi copiilorŭ noştri celŭ puţinŭ în sensŭ moralŭ?

Eu desaprobŭ cu desĕvêrşire acéstă urmare; 'mĭ permitŭ dér a recomanda, ca conclusiune concetăţenilorŭ şi compatriaţilorŭ mei: Autoritate şi disciplină multă în familiă, autoritate şi disciplină şi mai multă în scólă, décă voimŭ seriosŭ fericirea copiilorŭ şi elevilorŭ noştri:

E. I. E.

DIVERSE.

Inveninare prin bureţĭ. — In institutulŭ orfanilorŭ din Saint-Louis, ţinutulŭ Girondei, care stă sub conducerea călugăriţelorŭ s'a petrecutŭ următórea întêmplare în sĕptĕmâna trecută: Călugăriţa Brigitta a adunatŭ bureţĭ din pădure şi i-a dusŭ acasă, celelalte călugăriţe i-a aflatŭ de fórte bunĭ. Călugăriţa Brigitta s'a dusŭ din nou în pădure şi culegĕndŭ o grămadă de bureţĭ după ce s'a reîntorsŭ acasă, pregătì din ei la 13 copii orfanĭ de mâncare. Bureţii fiindŭ veninoşĭ, 11 băeţĭ au muritŭ. Spre cercetarea acestui casŭ s'a trimisŭ o comisiă.

† **NECROLOGŬ.** — **Iónŭ Caballini**, căpitanŭ în pensiune, a rĕposatŭ în etate de 70 de anĭ în 17 Octomvre st. n. în Făgăraşŭ.

Fie-i ţĕrina uşóră.

Editorŭ: **Iacobŭ Mureşianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureşianu.**

ţiunea elementară. Nicĭ unulŭ din aceste opurĭ, adecă din traducerile lui Liviu Andronicŭ, nu mai esistă spre paguba istoriei limbei latine. Din puţinele fragmente însă, ce ne-au mai rĕmasŭ, putemŭ celŭ puţinŭ constatá cu siguritate, că elŭ învĕţândŭ limba latină din comunicaţiunea cu poporulŭ, adecă din vorbitŭ, n'a întrebuinţatŭ multă fineţă în cuvinte şi în composiţiune. Limba la elŭ e fórte sĕracă şi sarbĕdă, rĕu sunătóre, grea de pronunţatŭ. Preste totŭ în limba latină a lui Liviu Andronicŭ nu se vede transpirândŭ acea volubilitate a vorbirii, acea frumseţă şi dulcéţă a tonului, precum se întêmplă acésta în originalele grecescĭ. Totŭ elŭ a compusŭ unŭ cântŭ spre împăcarea prodigiilorŭ. In traducerĭ elŭ a păstratŭ metrele originale; în traducerea Odiseei a păstratŭ metrulŭ saturnicŭ obicĭnuitŭ în Roma. Fiind-că limba latină n'are ocsitóne, ci numai baritóne, Liviu Andronicŭ a trebuitŭ sĕ sîlnicéscă limba latină în privinţa accentului, întrebuinţândŭ iambii. Elŭ n'a sciutŭ alcătuí din necioplitele elemente ale limbei latine unŭ opŭ frumosŭ estetice, să nobiliteze limba însaşĭ, cu alte cuvinte elŭ n'a sciutŭ face, ca frumseţa limbei eline să transpire câtu-şĭ de puţînŭ prin cea latină, şi apoi noi să fimŭ în stare a constatá o influinţă a aceleia asupra acesteia.

Din fragmentele păstrate din traducerea Odiseei lui Homerŭ VIII, 139 şi maĭ în colo ne convingemŭ de adevĕrulŭ celorŭ ḑise mai susŭ: — — — —

— — — — namque nilum pejus
Macerat hemonem quamde mare saevom: vires quoi Sunt maguae, topper confringent importunae undae. Va să ḑică: **namque nihil peius macerat hominem, quam mare saevum; cui vires sunt magnae (eum) toto opere confringent importunae undae** — căcĭ nimicŭ nu înmóie (slăbesce) pe omŭ mai rĕu (tare) decâtŭ marea turbată; pe acela, care are puterĭ marĭ, îlŭ frângŭ valurile cele supĕrăciόse cu tótă tăria).

Incercările lui Andronicŭ servescŭ ca unŭ punctŭ de trecere la activitatea literară, care acum îşĭ aşeḑă scaunulŭ sĕu în Roma şi a avutŭ influinţă mare asupra formării şi modificării idiomului latinŭ.

După esemplulŭ lui Andronicŭ a urmatŭ mai ântâiu Gneiu Neviu (Gn. Naevius), carele fiindŭ Campanŭ de nascere şi sciindŭ şi mai bine latinesce decâtŭ Andronicŭ, a pututŭ dá limbei latine în opulŭ sĕu: **ântâiulŭ rĕsbelŭ punicŭ**, la care însuşĭ a luatŭ parte ca soldatŭ, mai multă fluenţă, mai multă avuţiă de cuvinte şi mai multă eufoniă şi a o desbrăcá de vestmêntulŭ sĕrăcăciosŭ alŭ durei lipse de tóte, câte trebuescŭ unei limbĭ, spre a se înălţá la unŭ gradŭ înaltŭ de cultură. La Neviu aflămŭ cuvinte, ca: **sardare** (intellegere a înţĕlege), **resarire** (aperire a descoperí), **frustra** (salum înzădarŭ), **vicissatim** (per vices pe schimbate), **stuprum** (turpido ruşine), **prima puer** (primus puer celŭ dintâiu copilŭ) etc.

Qui terrai Letiai tuserunt homones,
Veres frudesque Poenicas, fabor.

(**Qui terrae Latinæ homines tutuderunt vires fraudesque Poenicas, fabor [canam]** cântavoiu pe ómenii ţĕrei latine, carĭ au sdrobitŭ puterile şi înşelătoriile punice).

Din fragmentulŭ aci citatŭ şi din altele, ce s'au mai pututŭ păstrá în lungimea timpului, vedemŭ: a) că ortografia limbei latine nu mai este aşa antică, ci mai modernă; b) că limba, ca să mĕ esprimŭ mai pe scurtŭ, este mai frumósă şi mai desvoltată; şi c) că influinţa metrelorŭ dramatice ale limbei grece este până la Neviu încă neînsemnată. Totŭ acésta se póte ḑice şi despre influinţa limbei grece asupra celei latine.

Eşindŭ Romanii învingĕtorĭ din alŭ doilea resbelŭ punicŭ, se făcură domnĭ preste tótă Sicilia şi prin acésta făcură cunoscinţă mai dea-prόpe cu elinismulŭ. Acesta începù acuma a manifestá o astfelŭ de putere, încâtŭ câştigă pe toţĭ cei luminaţĭ. Romanii recunoscură, că desvoltarea vieţei romane prin influinţa limbei, literaturei, artei şi a sciinţei grece este o necesitate pentru dênşii. Publiu Corneliu Scipione, marele învingĕtorŭ dela Zama, a representatŭ acéstă direcţiune. Elŭ a cunoscutŭ de-aprópe pe istoriculŭ grecŭ Polibiu (Polybius) şi pe filosofulŭ grecŭ Paneţiu (Panaetius), iubia limba, literatura şi cultura grecéscă şi se dede cu totulŭ lorŭ. (Va urma).

Cursulŭ la bursa de Viena

din 20 Octomvre st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară 6%	123.—
Rentă de aurŭ 4% . . .	93.30
Rentă de hârtiă 5% . .	88.85
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	142.75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) . . .	96.85
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	119.30
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	193.75
Bonurĭ rurale ungare . .	100.70
Bonurĭ cu cl. de sortare	99.75
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	99.50
Bonurĭ cu cl. de sortare	98.80
Bonurĭ rurale transilvane	99.75
Bonurĭ croato-slavone . .	100.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.25
Imprumutulŭ cu premiu ung.	115.25
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului .	115 70
Renta de hărtiă austriacă	80.95
Renta de arg. austr. . .	82.—
Renta de aurŭ austr. . .	103.—
Losurile din 1860 . . .	135 25
Acţiunile băncei austro-ungare	850.—
Act. băncei de creditŭ ung.	286.75
Act. băncei de creditŭ austr.	285.80
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.78
Napoleon-d'orĭ	9.69½
Mărcĭ 100 împ. germ. . .	59.85
Londra 10 Livres sterlinge	122.—

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 7 Octomvre st. v. 1884.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%). . . .		»
Renta rom. amort. (5%) . .		»
» convert. (6%) . .	»	»
Împr. oraş. Buc. (20 l.) . .	»	»
Credit fonc. rural (7%) . .	»	»
» » » (5%) . .	"	"
» » urban (7%) . .	»	»
» » » (6%) . .	»	»
» » » (5%) . .	»	»
Banca naţională a României		1410
Ac. de asig. Dacia-Rom. . .	366½	370
« » » Naţională . .		242½
Aurŭ		
Bancnote austriace contra aurŭ	2 07	2.08

Cursulu pieţei Braşovŭ

din 21 Octomvre st. n. 1884.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.06	Vênd.	9.07
Argint românesc	»	9.—	»	9.05
Napoleon-d'orĭ	»	9.66	»	9.68
Lire turcescĭ	»	10.92	»	10.98
Imperialĭ	»	9.90	»	9.92
Galbenĭ	»	5.66	»	5.68
Scrisurile fonc. »Albina« . .	»	100.—	»	101.50
Ruble Rusescĭ	»	122.50	»	123.—
Discontulŭ » . . .		7—10 % pe anŭ.		

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei" se potŭ cumpĕra în tutungeria lui Gross (în casa prefecturei.)

Acei domnĭ abonaţĭ ai noştri, cari au plătitŭ preţulŭ abonamentului pe jumĕtate de anŭ sĕu pe unŭ anŭ, înainte de 1-a Aprile a. c., sunt rugaţĭ a ne trimite diferenţa preţului urcatŭ dela 1 Aprile c., care pentru Austro-Ungaria face 2 fl., ér pentru România 8 lei.

ADMINISTRAŢIA „GAZ. TRANS."

Tarifa anunciurilorŭ şi inserţiunilorŭ

în „Gazeta Transilvaniei."

Anunciurĭ în pag. a IV linia de 30 litere garmond fl.—cr. 6

Pentru inserţiunĭ şi reclame pag. a III linia à . „ —„ 10

Pentru repeţirĭ se acórdă următórele rabate:

Pentru repeţirĭ de	3— 4 orĭ	10%
„ „ „	5— 8 „	15%
„ „ „	9—11 „	20%
„ „ „	12—15 „	30%
„ „ „	16—20 „	40%
Dela 20 de repeţirĭ în susŭ		50%

Pentru anunciurĭ ce se publică pe mai multe lunĭ se facŭ învoirĭ şi reducerĭ şi peste cele însemnate mai susŭ.

Braşovŭ 1|13 Maiŭ 1884.

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** a călei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ accelerat	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Bucurescĭ	7.15	—	—	—
Predealŭ	1.09	—	—	9.50
Timişŭ	1.33	—	—	10.15
Braşovŭ (	2.06	—	—	10.50
Braşovŭ (	2.16	6.30	5.45	
Feldióra	2.44	7.09	6.28	
Apatia	3.03	7.41	7.07	
Agostonfalva	3.18	8.09	7.42	
Homorodŭ	3.51	8.53	8.51	
Haşfaleu	4.51	10.18	10.52	
Sighişóra	5.11	10.55	11.56	
Elisabetopole	5.39	11.36	12.43	
Mediaşŭ	6.00	12.11	1.23	
Copşa mică	6.29	12.35	2.07	
Micăsasa	—	12.54	2.27	
Blaşiu	7.02	1.29	3.06	
Crăciunelŭ	—	1.45	3.22	
Teiuşŭ	7.38	2.26	4.15	
Aiudŭ	7.55	2.48	4.44	
Vinţulŭ de susŭ	—	3.12	5.10	
Uióra	—	3.19	5.19	
Cucerdea	8.24	3.36	5.47	
Ghirişŭ	8.48	4.10	6.38	
Apahida	—	5.39	8.51	
Cluşiu (	10.08	5.59	9.18	
Cluşiu (	10.18	6.28	8.00	
Nedeşdu	—	6.54	8.34	
Ghirbĕu	—	7.10	8.59	
Aghirişŭ	—	7.25	9.35	
Stana	—	7.49	10 16	
Huiedinŭ	11.33	8.11	11.04	
Ciucia	12.06	8.52	12.17	
Bucia	—	9.11	12.47	
Bratca	—	9.29	1.21	
Rév	12.51	9.52	2.05	
Mezö-Telegd	1.21	10.27	3.08	
Fugyi-Vásárhely	—	10.46	3.39	
Várad-Velinţe	—	10.56	3.55	
Oradia-mare (	1.49	11.04	4.06	
Oradia-mare (	1.54	11.14	7.30	
P. Ladány	3.14	1.47	11.05	
Szolnok	5.10	4.40	2.37	
Buda-pesta	7.30	7.44	6.40	
Viena	2.00	6.20	2.00	

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35	3.30	8.00
Budapesta	8.00	6.55	9.45	2.47
Szolnok	11.24	10.55	12.18	6.36
P. Ladány	2.01	2.04	1.59	10.09
Oradea mare (	4.11	5.13	3.20	
Oradea mare (	4.21	9.37	3.25	
Várad-Velencze	4.29	9.45	—	
Fugyi-Vásárhely	4.40	9.59	—	
Mezö-Telegd	5.02	10.28	3.56	
Rév	5.46	11.41	4.31	
Bratca	6.09	12.15	—	
Bucia	6.28	12.48	—	
Ciucia	6.52	1.48	5.28	
Huiedin	7.32	3.21	6.01	
Stana	7.51	3.54	—	
Aghiriş	8.12	4.34	—	
Ghirbĕu	8.24	4.52	—	
Nedeşdu	8.38	5.11	—	
Cluşiu (	8.57	5.40	7.08	
Cluşiu (	9.23	6.00	7.18	
Apahida	9.50	6.29	—	
Ghiriş	11.15	8.14	8.29	
Cucerdea	12.04	9.49	8.53	
Uióra	12.12	9.58	—	
Vinţulŭ de susŭ	12.19	10.07	—	
Aiudŭ	12.45	10.42	9.17	
Teiuşŭ	1.15	11.32	9.40	
Crăciunelŭ	1.44	12.03	—	
Blaşŭ	2.00	12.24	10.12	
Micăsasa	2.34	12.43	—	
Copşa mică	2.52	1.22	10.45	
Mediaşŭ	3.27	2.24	11.07	
Elisabetopole	4.01	3.06	11.29	
Sigişóra	4.50	4.17	12.15	
Haşfaleu	5.08	4.51	12.30	
Homorod	6.47	7.07	1.32	
Agostonfalva	7.36	8.10	2.04	
Apatia	8.09	8.46	2.24	
Feldióra	8.41	9.20	2.44	
Braşovŭ (	9.20	10.15	3.15	
Braşovŭ (	—	6.00	3.25	
Timişŭ	—	6.57	4.03	
Predealŭ	—	7.32	4.28	
Bucurescĭ	—	—	10.25	

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Societatea comercială română Bassarabianu Calfoglu & Comp.

BULETINŬ

BRĂILA 5 Octomvre 1884.

Vêndĕtorŭ	Cumperĕtorŭ	Felulŭ	Kilo	Libre	Preţulŭ		Notiţe
Haracopo	M. Cohen	Porumbŭ	400	60—	57	1/8	Magasiă
dt.	dt.	"	200	59¾	56	75	"
C. Nicolaidi & C-ie.	dt.	"	200	60¼	57	25	"
dt.	L. & M. Feitler & C-ie.	"	200	60—	57	—	"
O. Silberstein	Peirano Fils & C-ie.	Orzŭ	500	45—	38	75	"
At. Lombardo	M. Cohen & C-ie.	Ovĕzŭ	135	33¼	29	50	Caicŭ
dt.	Louis Dreyfus & C-ie.	"	150	31—	28	—	"
A. Emberico	L. & M. Feitler & C-ie.	Fasole	180	%	20	25	"

Neputêndu-se da în întreprindere zidirea scólei de fete a asociaţiunei transilvane pe basa licitaţei publice escrise cu terminulŭ până la 25 Septemvre a. c. se escrie prin acéstă unŭ nou

Concursŭ

pentru presentarea unui planŭ de edificiu de scólă de fete pe terenulŭ din curtea casei Nr. 8. Josefstadt, strada Morii, însoţitŭ de unŭ ofertŭ pentru întreprinderea esecutărei edificiului proiectatŭ. Proiectulŭ dimpreună cu ofertulŭ, primite fiindŭ de comitetulŭ asociaţiunei, îndreptăţescŭ şi obligă pe proiectantulŭ oferentŭ a executá edificiulŭ proiectatŭ de dênsulŭ.

Planulŭ şi ofertele, nesubscrise, au a fi predate în 30 Noemvre st. n. la posta din Sibiu pe adresa comitetului asociaţiunei transilvane însoţite de o cuvertă sigilată, care în internulŭ sĕu va cuprinde numele oferentului, ér în afară va fi provĕdută cu unŭ moto, care va fi însemnatŭ şi pe planŭ şi pe ofertŭ.

Suma pauşală maximală cerută pentru executarea edificiului sĕ nu trécă preste 56,000 fl. v. a.

Condiţiunile mai de apróPe se potŭ primí dela comitetulŭ asociaţiunei, dimpreună cu cotele trebuinciósе, şi oferentulŭ are a declará în ofertŭ că a cetitŭ tóte condiţiunile, le-a înţelesŭ şi le-a acceptatŭ.

Oferenţii, ale cărorŭ planurĭ şi oferte nu se vor fi primitŭ, nu au dreptulŭ a face pretensiune de onorarŭ.

Sibiu în 10 Octomvre n. 1884.

Comitetulŭ asociaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului română.

Iacobŭ Bologa. v.-pres.

Dr. D P. Barcianu. secretarŭ.

Tipografia Alexi Braşovŭ.